

RAW 2025 in kort bestek...

CROW maakt praktische kennis direct toepasbaar

Kennisplatform CROW is de drijvende kracht achter een duurzame inrichting van de fysieke leefomgeving in Nederland. We ontwikkelen collectieve kennis over infrastructuur en mobiliteit; voor én met de sector. Als kennisplatform bieden we praktische oplossingen en bevorderen we directe toepasbaarheid van deze kennis. Iedereen die een stap buiten de deur zet, ervaart het onschatbare belang van onze publicaties en richtlijnen, opleidingen, netwerken en community's.

Werken aan praktische oplossingen is voor ons vanzelfsprekend. Dat doen we met ruim 120 professionals in Ede (hoofdkantoor) en Utrecht. CROW is een onafhankelijke kennisorganisatie zonder winstoogmerk.

September 2025

CROW en degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, hebben de hierin opgenomen gegevens zorgvuldig verzameld naar de laatste stand van wetenschap en techniek. Desondanks kunnen er onjuistheden in deze publicatie voorkomen.

Gebruikers aanvaarden het risico daarvan.

CROW sluit, mede ten behoeve van degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, iedere aansprakelijkheid uit voor schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van de gegevens.

De inhoud van deze publicatie valt onder bescherming van de auteurswet.

De auteursrechten berusten bij CROW.

Inhoud

Samenvatting 2

Rationalisatie bouwproces 3

Bestek en standaardbestek 4

Standaardisatie 5

CROW 8

Gww-standaardbestek 10

RAW-bestek 11

RAW-bestek: informatiesysteem 19

Andere RAW-vormen 21

Gebruik RAW-systematiek 23

Samenvatting

'RAW in kort bestek...' schetst de inhoud en de betekenis van de RAW-systematiek en van het gww-standaardbestek. Samengevat: een product op basis van uitgangspunten die nadrukkelijk door opdrachtgevers en aannemers zijn overeengekomen, en daarmee een gereedschap dat binnen de sector van onder- en bovengrondse infrastructuur breed wordt toegepast.

Door de plaats die het bestek inneemt tussen de ontwerp- en de uitvoeringsfase van een werk, vormt de systematiek met haar standaardteksten tevens een grondslag voor andere afgeleide systemen, zoals calculatie-, begrotings- en beheersystemen.

De mogelijkheden die zijn ontstaan voor de opbouw, de registratie en de overdracht van gegevens in het gww-bouwproces, vormen ook de basis voor een verdere rationalisatie en daarmee voor relatief grote kostenbesparingen. CROW biedt daarvoor de middelen; het resultaat in de praktijk is afhankelijk van de medewerking van iedereen die vanaf de initiatiefase tot en met de oplevering bij het bouwproces is betrokken.

Rationalisatie bouwproces

Het bouwproces is een uniek productieproces. De situatie gebonden omstandigheden en de steeds verschillende bouwpartners maken de realisering van een werk telkens weer tot een uniek, maar daarmee ook gecompliceerd proces. Als gevolg daarvan is zowel de opbouw en de registratie van gegevens als de uitwisseling van die informatie tussen de bouwpartners een aandachtspunt.

Automatisering is niet meer weg te denken bij het vastleggen en verwerken van gegevens. Essentieel voor optimaal gebruik van digitale systemen is wel dat de te verwerken gegevens logisch zijn opgebouwd. Om dat te bereiken hebben de bouwpartners in de onder- en bovengrondse infrastructuur op landelijk niveau gezamenlijk de schouders gezet onder wat met één woord kan worden aangeduid als: de RAW-systematiek.

Deze systematiek omvat onder meer het gww-standaardbestek, maar gaat verder dan de op zichzelf belangrijke garantie voor eenduidige en juridisch verantwoorde bestekken, andere contractvormen en overeenkomsten. De RAW-systematiek biedt daarnaast een basis voor besteksadministratie, ramingen, calculaties en beheersystemen.

Gww-standaardbestek afspraak tussen bouwpartners

Het gww-standaardbestek is niet uitsluitend een hulpmiddel voor het schrijven van bestekken. Het is ook de uitkomst van intensief overleg tussen materiedeskundigen bij opdrachtgevers en aannemers. In het standaardbestek zijn de overeengekomen kwaliteiten en procedures voor de uitvoering van werken vastgelegd. Het spoort met nationale, maar ook met Europese regelgeving en bevat de laatste stand der techniek.

Ordering in het infrabouwproces

Hoewel er voor de opbouw van de RAW-systematiek reeds veel werk is verzet, groeit de behoefte aan gestandaardiseerde informatie nog steeds. Bovendien gaan op technologisch gebied de ontwikkelingen verder en groeit ook het belang van duurzaamheid. Daarom wordt het

standaardbestek regelmatig geactualiseerd en waar nodig aangevuld. Resultaten van nieuw technisch wetenschappelijk onderzoek vinden steeds hun vertaling in het gww-standaardbestek.

In kort bestek

In dit document wordt de betekenis van bestekstandaardisatie en van het fenomeen 'standaardbestek' toegelicht. Weliswaar 'in kort bestek', maar voldoende om inzicht te krijgen in de waarde van een efficiënt en evenwichtig bouwproces.

Hierbij wordt gebruikgemaakt van termen die een bepaalde onderlinge samenhang hebben. Zo komt de RAW-systematiek tot uitdrukking in het gww-standaardbestek. Met behulp van het gww-standaardbestek kan een bestekschrijver zijn specifieke werkbetek (projectbestek) samenstellen. Zo'n werkbetek heet een RAW-betek. Het is herkenbaar aan het RAW-keurmerk.

Bestek en standaardbestek

Het bestek vervult bij de totale uitvoering van een werk vanaf ontwerp tot en met oplevering een centrale rol.

- De ontwerpende partij legt het resultaat van haar denkwerk en aanvullende ontwerpactiviteiten ten behoeve van de uitvoering van het werk, vast in het bestek.
- Als mogelijke uitvoerende partij hanteren de inschrijvende aannemers dat bestek als uitgangspunt voor het bepalen van de uitvoeringsmethode, de daaraan verbonden kosten en de aanbiedingsprijs.
- Na de opdracht van het werk vormt het bestek het contractdocument tussen opdrachtgever en aannemer. In het bestek ligt dan vast wat de opdrachtgever binnen het kader van de opdracht van de aannemer verwacht.

In die zin vormt het bestek de basis voor de uitvoering, de controle van het resultaat en de betaling. Het is zowel een informatie- als contractdocument.

Bestek

Veel gebruikte algemene voorwaarden in bestekken zijn de 'Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken' (UAV). Hierin wordt het 'bestek' als volgt omschreven: *de beschrijving van het werk, de daarbij behorende tekeningen, de voor het werk geldende voorwaarden, de nota van inlichtingen en het proces-verbaal van aanwijzing.*

Belangrijke functies

Het bestek vervult een aantal belangrijke functies en moet daarom aan hoge eisen ten aanzien van kwaliteit en volledigheid voldoen. Anders ontstaan tijdens de uitvoering van het werk onvermijdelijk problemen. Denk aan conflicten over noodzakelijke afwijkingen van het bestek of aan de kwaliteit van het geleverde werk. Een goed doortimmerd bestek kan geschillen over deze en andere zaken voorkomen.

Wat is een standaardbestek?

Het 'standaardbestek' wordt omschreven als een systeem dat is opgebouwd uit de volgende elementen:

- een standaard besteksindeling;
- een bundel met eenduidige standaardbepalingen;
- catalogus met projectgerichte standaardteksten voor de beschrijving van het werk;
- een handleiding voor het gebruik van de verschillende onderdelen.

Standaardisatie

Traditionele bestekken dragen naar vorm en inhoud het stempel van het bureau of de instelling waar ze zijn opgesteld. Daarbij is ongetwijfeld sprake van een 'groeiproces' waarin individuele opvattingen en ervaringen met eerdere bestekken worden verwerkt. Standaardisatie brengt veel voordelen met zich mee. Naast uniformiteit en eenduidigheid zorgen standaardteksten ook voor eenvoudige calculatie en koppeling met bestekschrijfsoftware.

Niet-standaardbestekken hebben weliswaar een eigen identiteit, maar vragen een sterk interpretatievermogen van professionals in de markt die met veel bestekken worden geconfronteerd. Interpretatieverschillen zijn dan onvermijdelijk, omdat:

- er geen of te weinig uniformiteit is;
- per bestek de verantwoordelijkheden en risico's anders (kunnen) zijn geregeld;
- de relatie met de begroting of andere documenten veelal ontbreekt.

Beperkingen passen niet meer in een tijd waarin de sector streeft naar een meer rationele opbouw en uitwisseling van informatie.

Dit lukt alleen met bestekken die:

- een vaste indeling en structuur hebben;
- uitgaan van gelijkwaardige contractpartners met eigen verantwoordelijkheden;
- uitgaan van standaardvoorwaarden, gericht op het resultaat;
- een basis bieden voor de administratieve afwikkeling van een werk;

- een duidelijke relatie hebben met andere documenten en/of systemen binnen het bouwproces;
- zich lenen voor een geautomatiseerde verwerking.

Geschiedenis en ontwikkeling

Standaardisatie en uniformering van bestekken is niet nieuw. Al sinds het midden van de 19e eeuw wordt hieraan gewerkt. In eerste instantie gold dat alleen voor een aantal besteksbepalingen. Later heeft ook de beschrijving van het werk een zekere standaardisatie ondergaan. De rol die de overheid in de gww-sector heeft gespeeld, is daarbij niet vreemd. De geschiedenis op dit gebied wordt gemarkeerd door enkele mijlpalen.

Algemene voorschriften die van toepassing werden verklaard in de bestekken van het 'departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid'

De in 1839 ingevoerde Algemene Voor- schriften zijn in de jaren daarna geregeld gewijzigd en aangepast. Meestal vormden veranderingen in de maatschappelijke verhoudingen daarvoor de grondslag. Zo is in de relatie opdrachtgever-aannemer een 'emancipatieproces' te herkennen. Een voorbeeld: werd aanvankelijk de 'Directie' aangeduid met een hoofdletter, later werd deze met een kleine letter gelijkgeschakeld met de 'aannemer'.

Algemene Voorschriften voor de uitvoe- ring en het onderhoud van werken onder beheer van het departement van Waterstaat (A.V. '38)

De Algemene Voorschriften uit 1839 waren inmiddels verschillende malen aangepast en kregen de vertrouwde klank A.V. '38. Vooral de eerste afdeling daarvan is in de loop van de jaren onderwerp van veel studie en aanpassing geweest. In 1968 werd deze eerste afdeling vervangen door de U.A.V.

Algemene Voorwaarden voor de uitvoering van werken (A.V.W. 1968)

Deze Algemene Voorwaarden vormen de bundeling van enerzijds de U.A.V. en anderzijds de 2e, 3e en 4e afdeling van de vroegere A.V. '38. De uit 1968 daterende U.A.V. onderging een lichte herziening en verscheen vervolgens als UAV 1989. De 2e, 3e en 4e afdeling vonden hun herziening in de standaardbestekken. Hiermee kwam de A.V.W. 1968 te vervallen. In 2012 is de UAV 2012 verschenen, een lichte herziening van de UAV 1989.

Als een logisch vervolg op hetgeen in de jaren daarvoor op het gebied van Algemene Voorwaarden en voorschriften tot ontwikke- ling was gekomen, werd in 1972 het startsein gegeven voor een gestructureerde aanpak van het standaardbestek voor de gww. Al in 1979 werd dit standaardbestek

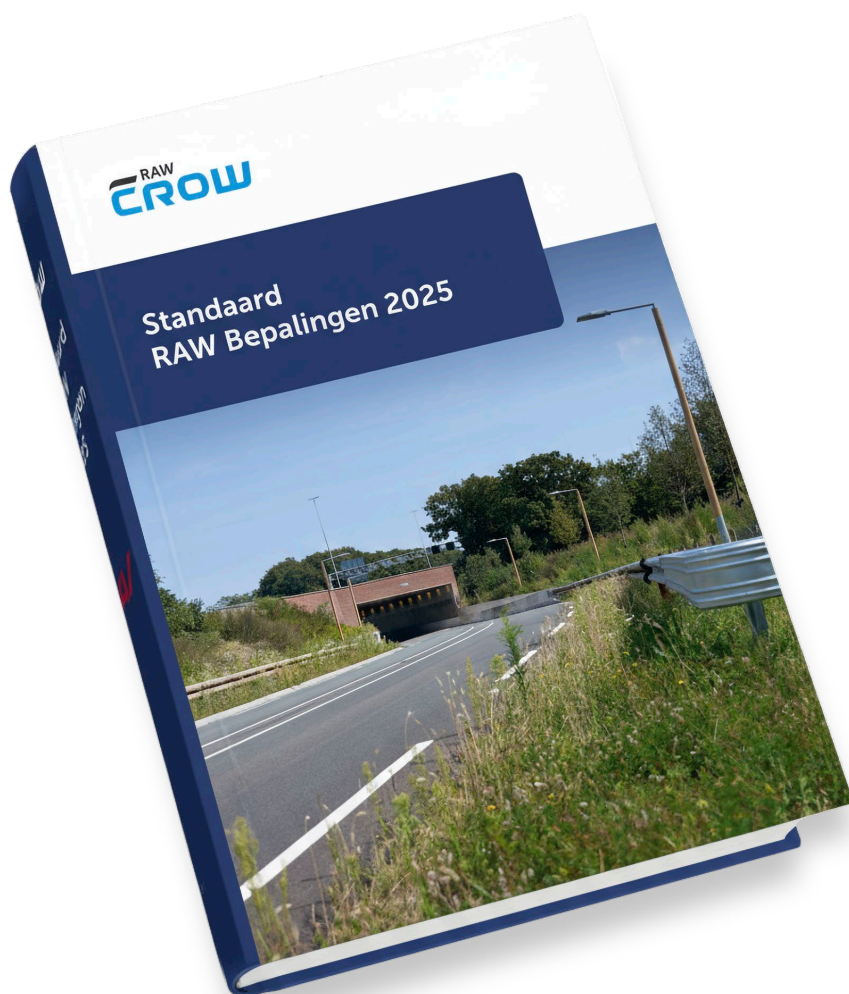
operationeel met het verschijnen van de Voorlopige Standaard RAW Bepalingen.

Standaard RAW Bepalingen

Met de definitieve vaststelling in 1985 kreeg de gww-sector de beschikking over de Standaard RAW Bepalingen.

Dat betekende het einde van de inmiddels sterk verouderde technische bepalingen van de A.V. '38, de A.V.W. 1968 en van verouderde technische uitgaven als 'Eisen (door Rijkswaterstaat) gesteld aan bouwstoffen voor de wegenbouw' (Eisen) en 'Vorschriften voor Uitvoering en Controle van Wegverhardingen' (VUCW).

Ook de Standaard RAW Bepalingen zijn onderhevig aan de ontwikkelingen in de techniek en verandering van inzichten. De noodzakelijke inpassing daarvan heeft geleid tot het besluit eens in de vijf jaar een vernieuwde uitgave van deze Standaard uit te brengen en in de tussenliggende vier jaar te werken met een jaarlijkse release. De laatste uitgave is de Standaard RAW Bepalingen 2025.

Op initiatief van Rijkswaterstaat (RWS) en de Nederlandse Vereniging van Wegenbouwers (NVWB) werd in 1972 de stichting RAW opgericht, met als doel te komen tot een standaardbestek. De raakvlakken tussen onderzoek en regelgeving hebben in 1987 geresulteerd in de oprichting van C-R-O-W (Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). De huidige naamgeving is CROW, kennisplatform voor infrastructuur en mobiliteit in de fysieke leefomgeving.

In nauwe samenwerking met de CROW kennisclusters 'Fysieke leefomgeving' en 'Verkeer & Vervoer' draagt het kenniscluster 'Aanbesteden en Contracteren/RAW' zorg voor de inhoud van het standaardbestek. CROW is de uitgever en beheerder van het gww-standaardbestek.

Taken

In de eerste jaren van de ontwikkeling werd het gww-standaardbestek met inbegrip van de betalingsregelingen operationeel. Een moderne administratieve afwikkeling van het werk werd hierdoor mogelijk.

Na deze eerste fase van ontwikkeling kunnen nu de beheeractiviteiten worden verdeeld in twee hoofdgroepen:

- Beheer en onderhoud & toepassing :
  - onderhoud van RAW-systematiek en bestaande standaardteksten;
  - bevorderen van een juiste toepassing;
  - beheer van het keurmerk;
  - promotie en invoering;
  - verdere digitalisering.
- Ontwikkeling en studie over onder meer:
  - nieuwe standaardteksten;
  - nieuwe (modulaire) systemen;
  - coördinatie van het vakgebied;
  - zorgsystemen (kwaliteit, arbo en milieu) en Europese normering in relatie tot het standaardbestek.

Gespreksplatform

CROW als organisatie vervult een platform-functie; het kenniscluster Aanbesteden & Contracteren/RAW is dat specifiek voor contractregelgeving in de onder- en bovengrondse infrastructuur, bekend als grond-, water- en wegenbouw. De RAW-systematiek wordt grotendeels bepaald door de partners in dat bouwproces. CROW heeft daarbij een voorbereidende en begeleidende taak en bewaakt de onderlinge samenhang tussen de verschillende onderdelen van het standaardbestek.

Draagvlak

Na de oprichting zijn steeds meer organisaties en instellingen betrokken geraakt bij het werk van CROW. Vrijwel alle organisaties die belang hebben bij het infrabouwproces, hebben hun inbreng. Deze gezamenlijke inzet maakt het gww-standaardbestek daarom volledig tot een algemeen geaccepteerde afspraak tussen partijen.

De voornaamste participanten in de infrabouwprocesactiviteiten van CROW zijn:

- Rijksoverheid;
- Provincies;
- Gemeenten;
- Water- en hoogheemraadschappen;
- Branchevereniging van advies-, management- en ingenieursbureaus (NLingenieurs);
- ProRail;
- Vereniging van Waterbouwers;
- Bouwend Nederland;

- MKB-infra;
- Branchevereniging voor hoveniers en groenvoorzieners (VHG);
- Nederlandse Vereniging Toeleverende Bouwmaterialenindustrie (NVTB).

Pariteit

Bij het werk aan het gww-standaardbestek zijn opdrachtgevers en aannemers in CROW verband paritair (gelijkelijk) vertegenwoordigd. De werkzaamheden vinden plaats in werkgroepen en commissies van het Team RAW van CROW.

Op basis van contractuele gelijkwaardigheid bereiken deze partijen overeenstemming over de vorm en inhoud van de RAW-systeem. In dit paritair overleg komt men tot resultaten, die in het gww-standaardbestek worden ingebracht en via dit standaardbestek beschikbaar komen.

Werkwijze

De betrokkenheid met de praktijk komt vooral tot uitdrukking in de werkgroepen en commissies. Voor de samenstelling daarvan worden twee criteria gehanteerd. Allereerst is de specifieke deskundigheid op het desbetreffende vakonderdeel essentieel. Daarnaast moet de inbreng vanuit de bij het onderwerp betrokken organisaties gewaarborgd zijn.

De vaststelling van afgeronde onderdelen van het standaardbestek verloopt volgens een vaste procedure. In de werkgroepen en commissies wordt de inhoud van een onderdeel bepaald en voorgelegd aan de Juridische en bestektechnische commissie. De RAW-Raad stelt vervolgens het onderdeel voorlopig vast, waarna de tervisielegging volgt. Belanghebbenden en belangstellenden worden door deze tervisielegging in de gelegenheid gesteld op- en aanmerkingen bij het desbetreffende onderwerp te plaatsen. Nadat de reacties zijn verwerkt wordt dit onderdeel definitief vastgesteld door de RAW-Raad en opgenomen in de systematiek.

Deze vaststellingstaak is bewust bij deze onafhankelijke RAW-Raad gelegd om ook op dat niveau de pariteit en de gelijkwaardigheid van partijen te accentueren. De RAW-Raad treedt op als blijkt dat de juiste procedure niet is gevolgd en daardoor het draagvlak van genomen besluiten ter discussie kan komen te staan.

Kwaliteitsgarantie

De beschreven procedure vergt veel tijd en inspanning, maar waarborgt de kwaliteit en een optimaal draagvlak. Daarvoor zorgen met name de inbreng vanuit de praktijk, de deskundige begeleiding door CROW en de juridische toetsing.

Gww-standaardbestek

In het productportfolio dat CROW op het gebied van het infrabouwproces op de markt brengt, neemt het gww-standaardbestek een centrale plaats in. Dat standaardbestek, bestaande uit een vastgestelde systematiek en een groot aantal standaardteksten, vormt de basis voor andere, eventueel bedrijfsgebonden systemen.

Concreet omvat het gww-standaardbestek de volgende onderdelen:

- de Standaard RAW Bepalingen 2025;
- catalogus met resultaatsbeschrijvingen voor de beschrijving van het werk;
- catalogus met standaardbepalingen die projectafhankelijk in het bestek kunnen worden opgenomen;
- het Algemeen Besteksbestand RAW, het sjabloon voor de standaard besteks-indeling en bevat keuze- en invulteksten voor de algemene beschrijving van de opdracht en algemene gegevens;
- een handleiding voor het gebruik van de systematiek.

Het gehele gww-standaardbestek is digitaal beschikbaar. De Standaard RAW Bepalingen 2025 wordt ook in boekvorm uitgebracht.

RAW-systematiek

Het begrip 'RAW-systematiek' verdient enige toelichting. Het is niet zomaar een pakket concrete hulpmiddelen voor de opzet, het gebruik en de overdracht van informatie. De wijze waarop dit gebeurt, de manier van denken en werken, is het resultaat van een stelsel van afspraken tussen opdrachtgevers en aannemers.

Uitgangspunten

Bepalend voor deze afspraken zijn de uitgangspunten die al bij het ontstaan van de systematiek werden geformuleerd:

- het huidige aanbestedingsstelsel, zoals dat is vastgelegd in het Aanbestedings-

reglement Werken 2016 (ARW 2016), in de Europese regelgeving en de Aanbestedingswet;

- de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken (UAV);
- de gelijkwaardigheid van contractpartners opdrachtgever en aannemer – met ieder een eigen verantwoordelijkheid;
- een duidelijke afbakening van die verantwoordelijkheden in het bestek, waarbij de opdrachtgever in beginsel de verantwoording heeft voor het ontwerp en de aannemer voor de uitvoering;
- duidelijke besteksinformatie die aansluit op ontwerp, calculatie, uitvoering en bedrijfshuishouding, met een eenduidige omschrijving van de rechten en plichten van de contractpartners;
- een beschrijving van het werk in de vorm van kostenhomogeen en uitvoerings-gerichte bestekspost. Kostenhomogeen wil zeggen dat de prijs per eenheid voor de daarbij behorende bestekshoeveelheid (nagenoeg) gelijk is.

RAW-bestek

De uitgangspunten en de daarop gebaseerde RAW-systematiek zijn primair gericht op het bestek als informatiedrager en contractdocument tussen opdrachtgever en aannemer. In het gww-standaardbestek zijn de uitgangspunten zodanig verwerkt dat bij een juiste toepassing de verantwoordelijkheden, bevoegdheden en risico's van beide contractpartners (opdrachtgever en aannemer) evenwichtig zijn afgebakend in het RAW-bestek.

RAW-keurmerk

Op basis van de uitgangspunten is jaren gezamenlijk gewerkt aan de realisatie van de RAW-systematiek. Daarbij waren vaak compromissen nodig, maar aan de eensgezindheid daarover ontleent deze systematiek ook een deel van haar kracht. Om te kunnen bereiken dat de gezamenlijke inspanningen tot het gewenste doel leiden, is de systematiek beschermd en tevens herkenbaar door het RAW-keurmerk.

Het gebruik van het RAW-keurmerk is aan regels gebonden. Met gebruikers die de RAW-systematiek willen toepassen sluit CROW een zogenaamde overeenkomst voor het verkrijgen en toepassen van de RAW-systematiek, waarin deze regels zijn vastgelegd. Zo is onder meer afgesproken dat de uitgangspunten voor de systematiek in acht worden genomen.

Voor een inschrijvende aannemer betekent de toekenning van het RAW-keurmerk op een bestek een garantie voor de kwaliteit van de inhoud.

Kenmerken RAW-bestek

Naast de reeds genoemde uitgangspunten wordt een RAW-bestek onder meer gekenmerkt door:

- een standaardindeling van het bestek;
- een beperkt aantal bepalingen, omdat de Standaard RAW Bepalingen, inclusief de UAV, zonder meer van toepassing zijn;
- een staat met resultaatsverplichtingen waarin hoeveelheden worden vermeld;
- een standaardregeling voor de betaling van het werk;
- een inschrijvingsstaat als basis voor betaling en verrekening van uitgevoerd werk;
- een scheiding tussen productiegebonden en niet-productiegebonden kosten voor het verkrijgen van een optimale aansluiting op begrotings- en calculatiesystemen.

BESTEKS- POST- NUMMER	CATALOGUSNUMMER HOOFD- CODE	DEFICODE					OMSCHRIJVING	EEN- HEID	HOEEVEELHEID RESULTAATS- VERPLICHTING	HOEEVEELHEID TER INLICHTING
		1	2	3	4	5				
5							VLUCHTHAVEN <i>Situering: noordzijde Provinciale weg N11, nabij hm 12,5; tekening nr. 3</i>			
51							GRONDWERK			
511110	220101						Grond ontgraven uit cunet Grondsoort: zwarte grond, laagdikte ca. 0,15 m, ca. 40m3. zand, laagdikte ca. 0,20 m, ca. 50 m3. Grondsoorten gescheiden ontgraven Ontgravingshoogte gemiddeld 0,35 m Ontgravingsbreedte op bodem van 0,00 tot 3,75 m Taluds 1 : 0 1 Toegestane positieve en negatieve afwijking 0,02 m 1 Hoeveelheidsbepaling door vaststelling van het theoretisch profiel van ontgraving	m3	90,00	V
511120	220201						Grond vervoeren. Grondsoort: zwarte grond en zand Grond vrijgekomen bij de ontgraving volgens bestekspost 511110. De aannemer wordt eigenaar van de vrijgekomen grond kwaliteit van de grond volgens bijlage 1, gevoegd bij dit bestek. Hoeveelheidsbepaling door vaststelling van het theoretisch	m3	90,00	V

Voorbeeld van een passage uit een RAW-bestek

Catalogusnummer

De hoofdcode vormt in combinatie met de deficode het catalogusnummer waarmee de herkomst van de beschrijving uit de 'RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen' is aangegeven. Het catalogusnummer is zo samengesteld dat het dienst kan doen voor bedrijfsgebonden systemen, zoals begrotings- en beheersystemen. In de hoofdcode ligt tevens de relatie met de bijbehorende bepalingen uit deel 3 van het bestek en de Standaard 2025. De eerste twee cijfers van de hoofdcode, geven de werkcategorie aan, en komen overeen met het hoofdstuknummer in deel 3 van het bestek en het hoofdstuknummer in de Standaard 2025.

Werkcategorieën zijn in de gww gebruikelijke werksoorten, zoals Grondwerken, Bitumineuze verhardingen, Funderingstechnieken, Betonwerken en Groenvoorzieningen.

Bestekspostnummer

De aard van het werk (situering, fasering en dergelijke) vraagt in vele gevallen om een eigen ordening van besteksposten. Zo is het denkbaar dat de opdrachtgever de posten die slaan op een bepaald onderdeel van het werk, of op werkzaamheden die in een bepaalde fase moeten worden uitgevoerd, bij elkaar wenst te plaatsen in het bestek. Dit wordt bereikt door het bestekpostnummer.

Omschrijving

De omschrijving van een activiteit in een bestekspost bestaat uit een hoofdttekst en bijbehorende, door deficodes vastgelegde specificaties. Vanuit de catalogus kan per aspect een keus worden gemaakt. De specificaties zijn mede gebaseerd op voor de kosten van de verwerking relevante aspecten. Dit kan zowel gaan om de toe te passen bouwstoffen als de kwaliteit van het uiteindelijke resultaat. In combinatie met de hoofdcode vormt de serie deficodes (maximaal zes) de aanduiding voor een unieke specificatie. Dit gegeven maakt een geautomatiseerde koppeling met de begroting mogelijk.

Hoeveelheden

Achter de omschrijving wordt de hoeveelheid resultaatsverplichting vermeld. De eenheid wordt ontleend aan de catalogus. Met de vermelding van een 'V' (verrekenbaar), een 'N' (niet-verrekenbaar) of een 'A' (te accorderen) wordt de status van de hoeveelheid resultaatsverplichting aangegeven. Vervolgens worden in de bestekspost de hoeveelheden vermeld van de genoemde bouwstoffen. Van deze hoeveelheden wordt door een 'L' (leveren) of een 'T' (ter beschikking gesteld) aangegeven of deze hoeveelheden door de aannemer moeten worden geleverd of door de opdrachtgever ter beschikking worden gesteld. Door een 'I' is aangegeven dat de daarop betrekking hebbende hoeveelheid een hoeveelheid ter inlichting betreft, niet-zijnde een bouwstof die door de aannemer moet worden geleverd, of door de opdrachtgever ter beschikking wordt gesteld. De bestemming van vrijgekomen bouwmaterialen kan via een H (hergebruik) of R (recycling) worden aangegeven.

Standaard besteksindeling

Deel 1: Algemeen

- gegevens van belang met betrekking tot de opdracht
- globaal inzicht in het werk

Deel 2: Beschrijving

2.1 Algemene gegevens

- gegevens van belang met betrekking tot het uit te voeren werk
- tekeningen
- peilen, hoofdafmetingen

2.2 Nadere beschrijving

- staat van bestekposten

Deel 3: Bepalingen

- algemene en administratieve bepalingen
- technische bepalingen

Inschrijvingsbiljet en Inschrijvingsstaat

Resultaatsbeschrijvingen

Door uit de catalogus met resultaatsbeschrijvingen teksten te kiezen kan de bestekschrijver besteksposten voor zijn werk samenstellen.

Keuze bepalingen

Door uit de catalogus met bepalingen teksten te kiezen kan de bestekschrijver projectgebonden bepalingen toevoegen.

Standaard RAW Bepalingen

Bepalingen die zich lenen voor standaardisatie, zijn in deze standaardbepalingen opgenomen. Tevens wordt de UAV van toepassing verklaard.

Standaardindeling

Een RAW-bestek bestaat uit drie delen.

- Deel 1 bevat algemene gegevens die betrekking hebben op het project zelf in de contractuele fase.
- Deel 2 bevat de beschrijving van het uit te voeren werk.
- Deel 3 bevat de voor het werk geldende voorwaarden.

Tot het RAW-bestek behoren tevens een inschrijvingsbiljet en een inschrijvingsstaat. Op het inschrijvingsbiljet geeft de inschrijver zijn inschrijvingsom aan en op de inschrijvingsstaat de specificatie (ontleding) van deze inschrijvingsom.

Deel 1

Gegevens over de opdrachtgever, de directie, de locatie van het werk, een algemene beschrijving van het werk, de tijdsbepaling (uitvoeringstermijn, oplevering) en een eventuele onderhoudstermijn moeten in elk geval in deel 1 worden opgenomen. Als van de inschrijver een kwaliteitssysteemcertificaat wordt verlangd, kan dit deel ook nadere eisen stellen aan het kwaliteitsplan voor de uit te voeren werkzaamheden.

Deel 2.1

In dit deel worden algemene gegevens over het werk verstrekt, waaronder in ieder geval de nummers van de bij het bestek behorende tekeningen en eventuele andere documenten en informatie over peilen en hoofdafmetingen. Daarnaast kunnen in dit deel gegevens worden verstrekt over waterstanden, bronbemaling, schouwvoorschriften en dergelijke.

Deel 2.2

Onder de 'nadere beschrijving' wordt de beschrijving van het werk in de vorm van een 'beschrijvende hoeveelhedenstaat' gegeven. Alle te realiseren onderdelen zijn in besteksposten beschreven en gekwantificeerd. Voor de samenstelling daarvan wordt

gebruikgemaakt van de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen. Voor de opzet van elke afzonderlijke bestekspost zijn in de catalogus, naar werkcategorieën geordende resultaatsbeschrijvingen opgenomen.

Resultaatsbeschrijving

Een resultaatsbeschrijving bestaat uit een hoofdttekst voor het aanduiden van het resultaat en een aantal blokken met specificatieteksten (deficodes) waaruit per

Grondwerken..... 1
22.01.01 Grond ontgraven uit watergang/geul/cunet/put/haven 1

Grondwerken

22.01.01 Grond ontgraven uit watergang/geul/cunet/put/haven

Werkcategorie:	22	Grondwerken	Versie 2025-
Subwerkcategorie:	01	Grond ontgraven.	09
Romptekst	01	Grond ontgraven uit watergang/geul/cunet/put/haven	

deficode						teksten	eenheid
1	2	3	4	5	6		
						Grond ontgraven uit # <i># Situering in het werk (met vermelding van tek.nrs.) en bijzonderheden volgens handleiding vermelden.</i> <i>Voor watergangen met een bodembreedte tot 8 m kan gebruik worden gemaakt van de hoofdcodes in subwerkcategorie 22.11. Voor baggerwerk de hoofdcodes van werkcategorie 18 toepassen.</i> <i>Voor het graven van sleuven kan gebruik worden gemaakt van de hoofdcodes in subwerkcategorie 23.01 of 24.01. Grondsoort: # Voor het aangeven van de grondsoorten wordt verwezen naar de handleiding. Bij meerdere grondsoorten de gemiddelde laagdikte per grondsoort vermelden. Bij gescheiden ontgraven tevens de hoeveelheden per grondsoort aangeven.</i>	m3
1						Grondsoorten niet gescheiden ontgraven # <i>Eventueel grondsoorten, laagdiktes en bijzonderheden vermelden.</i>	
2						Grondsoorten gescheiden ontgraven # <i>Grondsoorten en laagdiktes en eventuele bijzonderheden vermelden.</i>	
3						Grondsoorten niet gescheiden ontgraven, geheel boven water, gerekend met een waterstand van N.A.P. * m	
4						Grondsoorten niet gescheiden ontgraven, geheel onder water, gerekend met een waterstand van N.A.P. * m	
5						Grondsoorten niet gescheiden ontgraven, ca. * % van de hoeveelheid onder water, gerekend met een waterstand van N.A.P. * m	
	1					Ontgravingshoogte gemiddeld * m <i>Eventueel bijzonderheden vermelden of verwijzen naar tekening, bij grote variatie in ontgravingshoogte deficode 2 toepassen of extra besteksposten toevoegen.</i>	

Voorbeeldpagina uit de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen.
Voor de samenstelling van besteksposten wordt gebruikgemaakt van de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen.

blok een keuze kan worden gemaakt. In elke resultaatsbeschrijving is aangegeven waar de bestekschrijver projectgerichte informatie kan invoeren. Niet voor alle denkbare situaties en constructies zijn resultaatsbeschrijvingen geformuleerd. Als een ontwerp niet met behulp van standaardteksten te vertalen is naar besteksposten, moet de bestekschrijver zelf aanvullende teksten maken. Voor de redactie daarvan zijn in de handleiding richtlijnen en voorbeelden opgenomen. In de besteksposten zijn dergelijke teksten te herkennen door het cijfer '9' in de codering van het catalogusnummer (dit is de gekozen hoofd- en deficode).

Elke bestekspost die wordt ontleend aan de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen, vormt een min of meer op zichzelf staande beschrijving. Naast een gedetailleerde beschrijving van het gewenste resultaat en de daarvoor benodigde bouwstoffen kent elke bestekspost een aantal codes: het catalogusnummer en het bestekspostnummer.

Een of meer besteksposten vormen de resultaatsverplichting. Resultaatsverplichtingen vormen de basis voor de betaling in termijnen en voor de verrekening bij een afwijking van de hoeveelheid.

Deel 3

Deel 3 van het bestek bevat de voor het werk geldende besteksbepalingen. In de eerste bepaling in dit deel (artikel 01.01.01 lid 01) worden de Standaard RAW Bepalingen van toepassing verklaard, waarin het merendeel van op te nemen bepalingen is ingesloten. De omvang van deel 3 van het bestek blijft daardoor beperkt tot projectgebonden bepalingen. De RAW-Catalogus met bepalingen bevat een grote verzameling projectgebonden bepalingen die kunnen worden toegepast. De bestekschrijver kan gebruikmaken van deze keuzebepalingen door ze op te nemen in deel 3 van het bestek.

Komt een gewenste bepaling niet voor in de Standaard RAW Bepalingen en niet in de RAW-Catalogus met bepalingen, dan zal de bestekschrijver zelf de bepaling moeten formuleren.

Inschrijvingsstaat

Bij elk bestek hoort een inschrijvingsstaat die tegelijkertijd met het inschrijvingsbiljet bij de aanbesteding moet worden ingediend.

De inschrijvingsstaat bevat de resultaatsverplichtingen, verwoord door middel van een enkele regel samen met de bijbehorende eenheid en hoeveelheid. Hierachter vult de inschrijver de prijs per eenheid met het bijbehorende totaalbedrag in. Aan het eind van de inschrijvingsstaat zijn de zogenaamde staartkosten vermeld. Dat zijn de eenmalige kosten, de uitvoeringskosten, de algemene kosten en winst en risico. Ook de bijdragen voor het gebruik van de RAW-systematiek (verplicht) en voor het Fonds Fysieke Leefomgeving (vrijwillig) en stelposten maken deel uit van deze staartkosten.

Standaard RAW Bepalingen

In de Standaard RAW Bepalingen zijn algemene, administratieve en technische bepalingen opgenomen die van toepassing zijn op alle werken. Door de structuur en de indeling van deze bepalingen, volgens de werkcategorieën, bestaat er een directe relatie met de bepalingen in deel 3 en met de besteksposten in deel 2.2 van het bestek. Een vaste ordening van de technische bepalingen in zeven categorieën en het uniforme taalgebruik, maken de Standaard RAW Bepalingen tot een toegankelijke en gemakkelijk bruikbare bundel. Gebruik van de Standaard betekent automatisch dat de UAV van toepassing is.

Doordat de UAV als bijlage is opgenomen, is de Standaard 2025 een compleet boekwerk voor de voorbereiding en uitvoering van werken met de RAW-systematiek.

BESTEKS- POSTNUMMER	OMSCHRIJVING	EEN- HEID	HOEVEELHEID RESULTAATSVERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
9	Staartposten				
91	Eenmalige kosten				
910010	.....	EUR		N	
910020	.....	EUR		N	
910030	.....	EUR		N	
910040	.....	EUR		N	
910050	.....	EUR		N	
919980	Overige eenmalige kosten	EUR		N	
919990	Korting	EUR		N	
92	Uitvoeringskosten				
929990	Uitvoeringskosten	EUR		N	
93	Algemene kosten				
939990	Algemene kosten	EUR		N	
94	Winst en risico				
949990	Winst en risico	EUR		N	
96	Bijdragen				
960010	Bijdrage RAW-systeematiek (0,15%)	EUR		N	
960020	Bijdrage Fonds Fysieke Leefomgeving (0,15%)	EUR		N	
	Aannemingssom, de omzetbelasting niet inbegrepen.	EUR			
	Gedaan te				
	De 20..				
	De inschrijver(s),				

Voorbeeld Inschrijvingsstaat

RAW-Catalogus met bepalingen

Bepalingen die niet gelden voor elk werk, maar die afhankelijk zijn van het project, of van keuzen die een bestekschrijver maakt, zijn zo veel mogelijk opgenomen in de RAW-Catalogus met bepalingen. Naast een bepaling voor het van toepassing verklaren van de Standaard 2025, reikt deze RAW-Catalogus met bepalingen voorschriften aan waarmee bepalingen uit de Standaard projectgericht worden ingevuld. Voorbeelden zijn:

- nadere vastlegging van betalingsregelingen
- (bijvoorbeeld loonkostenbestanddeel volgens de Risicoregeling);
- gedetailleerd werkplan;

- aanvullende (bijzondere) technische bepalingen. Vaak beginnen deze bepalingen met de tekst 'In aanvulling op...' of 'In afwijking van...'

De bepalingen in de RAW-Catalogus met bepalingen dragen het RAW-keurmerk. De ordening van de bepalingen sluit aan op de structuur van de Standaard RAW Bepalingen, waardoor het voor een bestekschrijver makkelijk is de opgenomen bepalingen te vinden. Vanwege uniformiteit verdient het gebruik van deze bepalingen de voorkeur boven het zelf opstellen van een bepaling door de bestekschrijver.

RAW-betalingsregelingen

Als afspraak tussen partijen is in de Standard RAW Bepalingen een procedure opgenomen voor de betaling van het werk. Een onderdeel hiervan is de termijnbetaling: een vierwekelijkse betaling op basis van gerealiseerde productie. Uitgangspunten voor deze betaling zijn de stand van het werk en de door de aannemer ingevulde inschrijvingsstaat.

Daarnaast bevatten de RAW-betalingsregelingen algemene afspraken over de verrekening van afwijkingen van (verrekenbare) hoeveelheden, het omgaan met 'te accorderen hoeveelheden' en de verrekening van afwijkingen van na de uiterste datum voor het indienen van de inschrijving optredende wijzigingen in loon- en energiekosten en in prijzen van bouwstoffen (de risicoregeling), en over de wijze waarop de declaraties door de aannemer moeten worden ingediend.

Besteksadministratie

De betaling naar geproduceerde hoeveelheden vraagt om een daarbij passende manier van administreren. Op basis van de eerder genoemde betalingsregelingen is een besteksadministratiesysteem ontwikkeld, waarmee de status van het werk per week administratief wordt vastgelegd. Aan de hand van deze gegevens worden vierwekelijks de vorderingen van het werk bepaald in de vorm van termijnberekeningen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de betaalbaarstelling van een evenredig deel van de niet-productiegebonden kosten (staartkosten). Ook de verrekening van afwijkingen op verrekenbare hoeveelheden wordt in deze administratie meegenomen.

RAW-bestek: informatiesysteem

Een van de voordelen van een standaardbestekstelsysteem is de rol die het systeem zelf en het daarvan afgeleide bestek kan vervullen in de informatievoorziening binnen het bouwproces.

Deze informatievoorziening krijgt vooral inhoud door de koppeling van:

- kwaliteitsinformatie (beschrijving van het werk);
- kosteninformatie (begroting);
- tijdsinformatie (planning).

Kosten en tijd kunnen uiteraard pas worden ingevuld, als er een beschrijving van het werk is gegeven. Die beschrijving – afgeleid van het standaardbestek – vormt de basis voor de andere informatiesoorten. De RAW-resultaatsbeschrijvingen zijn mede geënt op deze gedachte.

Basis voor raming/calculatie

In relatie tot de begroting van een werk kan de bestekspost in het RAW-bestek worden gezien als een (tussen)resultaat van een min of meer afgebakende eenheid: de inzet van arbeid, materiaal, materieel, of de onderaanneming. Zowel door de opdrachtgever als door de aannemer zijn dergelijke eenheden te begroten; ze kunnen er door de kostenhomogeniteit prijzen aan verbinden. Daarmee is de basis gelegd voor de aanbestedingsprijs en voor de betaling en de verrekening.

Aannemer

Het standaardkarakter van de besteksposten maakt het voor de aannemer in de infra- en groensector aantrekkelijk om zijn kostenbestand mede te baseren op de RAW-resultaatsbeschrijvingen. Deze vormen de

grondslag voor de beschrijving in RAW-bestekken.

Zo kunnen koppelingen worden gelegd tussen bepaalde werkmethoden en de RAW-resultaatsbeschrijvingen. Bij het begroten van concrete besteksposten kunnen de kosten van de daarvoor in aanmerking komende werkmethoden snel en eenvoudig worden vergeleken. Als daarnaast gebruik wordt gemaakt van digitale hulpmiddelen, levert de RAW-systematiek aanzienlijke tijdswinst op.

Opdrachtgever

Evenals de aannemer kan ook de opdrachtgever gegevens van zijn raming en nacalculatie in veel gevallen gebruiken voor ramingen van volgende werken. Voor de opslag en het gebruik van deze kostengegevens zijn de bijbehorende omschrijvingen essentieel.

De omschrijvingen en coderingen van de RAW-resultaatsbeschrijvingen vormen een ideale basis voor de opbouw van dergelijke bestanden. Met behulp van deze beschrijvingen is het mogelijk bestanden met min of meer projectonafhankelijke kostenkengetallen op te bouwen. Desgewenst kunnen deze kengetallen tot grotere eenheden worden geclusterd, bijvoorbeeld tot ontwerp-eenheden. In een vroeg stadium van het ontwerpproces zijn dan al de kostenconsequenties van bepaalde ontwerpkeuzen te analyseren.

Automatisering

Gespecialiseerde softwareleveranciers ontwikkelen hulpmiddelen voor automatisering. Het is voor CROW belangrijk dat de RAW-systematiek ook in geautomatiseerde vorm op de juiste wijze wordt toegepast. In programma's van eisen, opgesteld door CROW, zijn de eisen vastgelegd waaraan programmatuur moet voldoen. Het gaat dan met name om het maken van bestekken en voor de besteksadministratie.

Een van de gestelde eisen is dat programmatuur voor het maken van bestekken de mogelijkheid moet bieden om het bestek in het zogenaamde RAW-standaarduitwisselingsformaat (RSX) te produceren. Hiermee kan een bestek digitaal beschikbaar worden gesteld aan de inschrijvende aannemers. Deze kunnen de besteksgegevens snel in hun calculatiepakket inlezen en verder verwerken. Voor de uitwisseling van de ingevulde inschrijvingsstaat is eveneens een standaarduitwisselingsformaat beschikbaar, het zogenaamde ZSX.

De garantie voor een optimale werking van de RAW-systematiek gaat verder dan het stellen van eisen aan programmatuur. Met softwareleveranciers heeft CROW een licentiehoudersovereenkomst afgesloten. De softwareleverancier verplicht zich in deze overeenkomst de spelregels van de RAW-systematiek in de programmatuur te verwerken en de gebruiker steeds de recentste versie van het gww-standaardbestek beschikbaar te stellen.

Besteksoftware

Een speciale updatefaciliteit stelt RAW-bestanden en tervisieleggingen ook voor de bestekmaaksoftware van bestekschrijvers online beschikbaar. Zodra de softwareleveranciers deze updatefaciliteit in hun software hebben opgenomen, zijn vastgestelde teksten direct praktisch toepasbaar voor de bestekschrijvers. Dit maakt het werken met RAW nog efficiënter.

Andere RAW-vormen

Binnen de RAW-systematiek zijn diverse andere vormen mogelijk waarbij gebruik wordt gemaakt van alle onderdelen van het systeem. Deze variatiemogelijkheden maken de RAW-systematiek breed inzetbaar.

RAW-beeldbestek

Binnen de RAW-systematiek zijn mogelijkheden opgenomen om onderhoudsbestekken op te stellen op basis van kwaliteitseisen voor openbare ruimte. Van oorsprong is deze contractvorm met name terug te vinden bij groenvoorzieningen, onkruidbeheersing op verhardingen en zwerfafval- en veegvuilbeheersing. Maar hij wordt ook gebruikt op gebieden als onderhoud van verharding, markeringen en onderhoudsaspecten als graffiti en scheefstand. Het voornaamste kenmerk van een beeldbestek is dat niet wordt omschreven wanneer en hoe vaak iets gedaan moet worden, maar wat het doorlopende resultaat (kwaliteitsniveau) moet zijn. Een dergelijke eis moet zo omschreven worden dat voor alle betrokken bouwpartners duidelijk is wat de wederzijdse verplichtingen zijn. In een RAW-beeldbestek gebeurt dit door het kwaliteitsniveau te beschrijven.

De kwaliteitsniveaus die in RAW worden gebruikt, zijn gelijk aan die in de CROW Kwaliteitscatalogus openbare ruimte. Foto's kunnen dit gewenste niveau ondersteunen, maar zijn geen onderdeel van het bestek. Voor het beoordelen door de opdrachtgever of de aannemer aan de resultaatsverplichting heeft voldaan, is in de Standaard RAW Bepalingen een meet- en verrekenprocedure opgenomen.

RAW-raamovereenkomst

Het kan voorkomen dat, in tegenstelling tot in een bestek, niet met een vooraf vastgelegde nauwkeurige hoeveelheid wordt gerekend. In plaats daarvan wordt een prijs per eenheid overeengekomen, bijvoorbeeld 'Gladheidsbestrijding per kilometer weg'. Dan is sprake van een 'post met fictieve hoeveelheid', waarvan de werkelijke hoeveelheid tijdens de uitvoering van het werk wordt bepaald.

Dit soort raamovereenkomsten of -contracten kunnen worden samengesteld met behulp van de RAW-module 'Raamovereenkomsten'. Een 'post met een fictieve hoeveelheid' kenmerkt zich als resultaatsverplichting zonder vooraf vastgelegde hoeveelheden. De hoeveelheid, zoals deze in het bestek is vermeld en waarmee de aannemer bij inschrijving moet rekenen, is als het ware nog fictief.

Kenmerkend voor de totstandkoming van een raamovereenkomst is dat een grote mate van onzekerheid bestaat ten aanzien van de aard en de omvang van de totale prestatie, van tijd en locatie voor specifieke werkzaamheden en de contractprijs. De opdrachtgever sluit met de aannemer een overeenkomst, waarbij de aannemer op afroep of in vooraf verstrekte deelopdrachten bepaalde werkzaamheden tegen de vooraf overeengekomen prijzen per eenheid uitvoert. In de RAW-systematiek biedt de module 'Raamovereenkomst' de bestekschrijver de mogelijkheid om besteksposten

Soort bestek	Opdragen van werk	Moment van uitvoering
RAW-bestek	in zijn geheel	volgens planning aannemer
RAW-raambestek	In deelopdrachten	na opdracht van opdrachtgever
RAW-servicebestek	in werkzaamheden	op afroep

op te stellen die aansluiten bij deze afwijkende werkwijze. De 'post met fictieve hoeveelheid' kenmerkt zich in het 'besteks-postengedeelte' door een letter 'F' in de kolom achter de hoeveelheid resultaatsverplichting. Door die letter 'F' is aangegeven dat de daarop betrekking hebbende hoeveelheid resultaatsverplichting tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt bepaald. De hoeveelheden bouwstof en de hoeveelheden ter inlichting blijven op de voor RAW gebruikelijke manier gekenmerkt met de aanduiding 'L' , 'T' of 'I'.

Naast het RAW-bestek kan onderscheid gemaakt worden tussen:

- RAW-raambestek voor de uitvoering van werkzaamheden; een dergelijke overeenkomst is inhoudelijk gelijk aan een RAW-bestek, maar hoeveelheden kunnen niet van tevoren worden bepaald en het bestek wordt vergezeld door een zogenaamde 'staat van fictieve hoeveelheden'. De werkzaamheden worden aan een aannemer opgedragen in 'deelopdrachten'. Deze vorm wordt vaak gekozen voor onderhouds- en reparatiewerkzaamheden, maar ook bij werken waarbij zowel aannemer als opdrachtgever geen invloed hebben op de continuïteit van de werkzaamheden. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval bij het woonrijp maken van nieuwbouwwijken.
- RAW-servicebestek voor het op afroep uitvoeren van werkzaamheden, zoals voor het wegslepen van voertuigen, gladheidsbestrijding en het herstel van schade aan verhardingen. Bij het afsluiten wordt op basis van fictieve hoeveelheden een staat van vergoedingen voor het verrichten van werkzaamheden gedurende een bepaalde periode overeengekomen. De aannemer

geeft daarbij prijzen per eenheid op voor deze werkzaamheden. Bij die prijzen wordt onder meer onderscheid gemaakt tussen werkdagen (in en buiten werktijden), zaterdagen en zon- en feestdagen. Kenmerkend voor een RAW-servicebestek is verder dat hierin ook besteksposten zijn opgenomen voor het beschikbaar houden van personeel en materieel. Deze kosten moeten aan de aannemer altijd worden vergoed, ongeacht de werkelijk gemaakte productie.

Aanbesteden met een staat van fictieve hoeveelheden met open posten

Op basis van de lijst van 'fictieve hoeveelheden' wordt een 'fictieve (gewogen) som' bepaald die helpt bij de bepaling van de laagste prijs tijdens de aanbesteding. De opdrachtgever stelt op basis van ervaringen uit het verleden de fictieve hoeveelheden vast en verstrekt deze aan de inschrijver. Meestal zullen de werkzaamheden hierbij worden gestaffeld naar productie om een zo groot mogelijke samenhang te creëren met de daadwerkelijk uit te voeren werkzaamheden. De 'fictieve hoeveelheden' zijn géén onderdeel van de overeenkomst. Na gunning heeft ook de op basis van fictieve hoeveelheden verkregen inschrijvingssom geen juridische betekenis meer.

Met een raamovereenkomst wordt een prijsafspraken verkregen voor de te verrichten werkzaamheden gedurende de in de overeenkomst genoemde periode. De formele opdrachten binnen de kaders van de UAV worden later verstrekt in deelopdrachten.

Gebruik RAW-systematiek

Iedereen die de RAW-systematiek wil toepassen voor het opstellen van bestekken, sluit een 'overeenkomst voor het verkrijgen en toepassen van de RAW-systematiek' (OVK) met CROW. Voor onderwijsinstellingen is er de mogelijkheid een specifiek voor deze doelgroep ontwikkelde 'overeenkomst Onderwijsinstellingen' af te sluiten.

Overeenkomst voor het toepassen van de RAW-systematiek (OVK)

Op grond van een overeenkomst voor het toepassen van de RAW-systematiek (OVK) krijgen gebruikers de beschikking over de hulpmiddelen (Standaard, Catalogi en dergelijke) die bij de systematiek horen en zijn zij verzekerd van een regelmatige actualisatie van de systematiek door een jaarlijkse update. Bovendien worden zij geïnformeerd over nieuwe ontwikkelingen in de RAW-systematiek via de RAW-service-mail. Verder worden RAW-gebruikers via RAW.nl en andere kanalen op de hoogte gehouden van ontwikkelingen. De overeenkomst gaat ervan uit dat de gebruiker de systematiek correct zal toepassen. Dat wil zeggen dat de gebruiker de uitgangspunten in acht neemt, de handleiding volgt en steeds de meest recente versie gebruikt voor het opstellen van haar bestekken. Een organisatie die deze overeenkomst met CROW heeft afgesloten, is herkenbaar door vermelding van het RAW-keurmerk op bestekken of overeenkomsten.

Registratie RAW-bestek

Voordat je een RAW-bestek op de markt brengt, moet je dit bij CROW registreren. Daarvoor heb je een CROW ProContract-overeenkomst nodig. Deze is te vinden op de RAW-website. Zodra het bestek is geregistreerd, wordt het RAW-keurmerk toegekend.

Kosten

De kosten voor het toepassen van de RAW-systematiek zijn afhankelijk van de mate waarin het gww-standaardbestek wordt gebruikt. Dit betreft een vast percentage van de aannemingsom van werken die met een RAW-bestek zijn opgedragen. Per 1 januari 2026 is dit percentage 0,25 procent. Een afzonderlijke besteksbepaling maakt het mogelijk vast te leggen dat de afdracht via de aannemer loopt. De opdrachtgever kan deze betaling ook zelf voor zijn rekening nemen door de verschuldigde bedragen rechtstreeks aan CROW over te maken. Onderwijsinstellingen dragen jaarlijks een bedrag af voor het gebruik van de systematiek voor onderwijsdoeleinden.

De afdrachten zijn bestemd voor de financiering van het noodzakelijke beheer en onderhoud van het gww-standaardbestek dat – zoals eerder opgemerkt – voortdurend vernieuwd en verbeterd wordt. Daarnaast doen we hiermee de noodzakelijke investeringen om als kennisplatform te blijven inspelen op actuele uitdagingen, zoals de renovatie- en vervangingsopgave, krapte op de arbeidsmarkt, AI, digitalisering en verduurzaming. Daar staat uiteraard tegenover dat gebruikers direct over de aanvullingen en aanpassingen van het gww-standaardbestek kunnen beschikken, gebruik kunnen maken van de RAW-helpdesk en jaarlijks een bestekscontrole mogen laten uitvoeren.

Bewaking keurmerk

CROW bewaakt het keurmerk en daarmee de kwaliteit van de RAW-bestekken. Dit gebeurt door bestekscontroles en bestekchecks bij gebruikers om toe te zien op correcte toepassing van de RAW-systematiek.

RAW-kennismodule

De volledige RAW-systematiek is digitaal beschikbaar via de RAW-kennismodule. Daarmee is de systematiek altijd en overal toegankelijk.

Met de RAW-kennismodule kan men de RAW-systematiek op de volgende manieren raadplegen:

- Zoeken op woorden of combinaties van woorden: direct na het starten van de kennismodule verschijnt er een scherm om te zoeken op woorden of combinaties van woorden.
- Zoeken met behulp van een zoekboom: door de zoekboom aan te klikken, belandt de gebruiker direct op de gewenste plek.

Een druk op de knop 'Handleiding' geeft de toelichting in de RAW-handleiding die hoort bij het op dat moment bekeken onderdeel (hoofdstuk of werkcategorie) van een naslagwerk.

Abonnement gww-standaardbestek

Iedereen kan zich op het standaardbestek abonneren tegen betaling van de jaarlijkse bijdrage, afhankelijk van de netwerkversie, zoals in het voorgaande is aangegeven. Abonnees die geen overeenkomst hebben voor het toepassen van de RAW-systematiek genieten dezelfde rechten en plichten als degene die dat wel hebben, maar zij mogen het standaardbestek niet aanwenden voor het samenstellen van bestekken en/of overeenkomsten. Ze vinden er echter een belangrijk hulpmiddel in voor het beoordelen en uitvoeren van RAW-bestekken.

Toepassingsbevordering

CROW besteedt veel aandacht aan voorlichting en begeleiding van gebruikers van het gww-standaardbestek. RAW-collega's beantwoorden vragen die aan de RAW-helpdesk worden gesteld, verzorgen een groot aanbod aan RAW-cursussen en voeren bestekscontroles uit. Doel hiervan is het juist gebruik en toepassing van de RAW-systematiek te bevorderen. En daarnaast ook het ophalen van signalen vanuit de gebruikers rondom de toepassing van de systematiek en mogelijk inhoudelijke aanpassingen of aanvullingen.

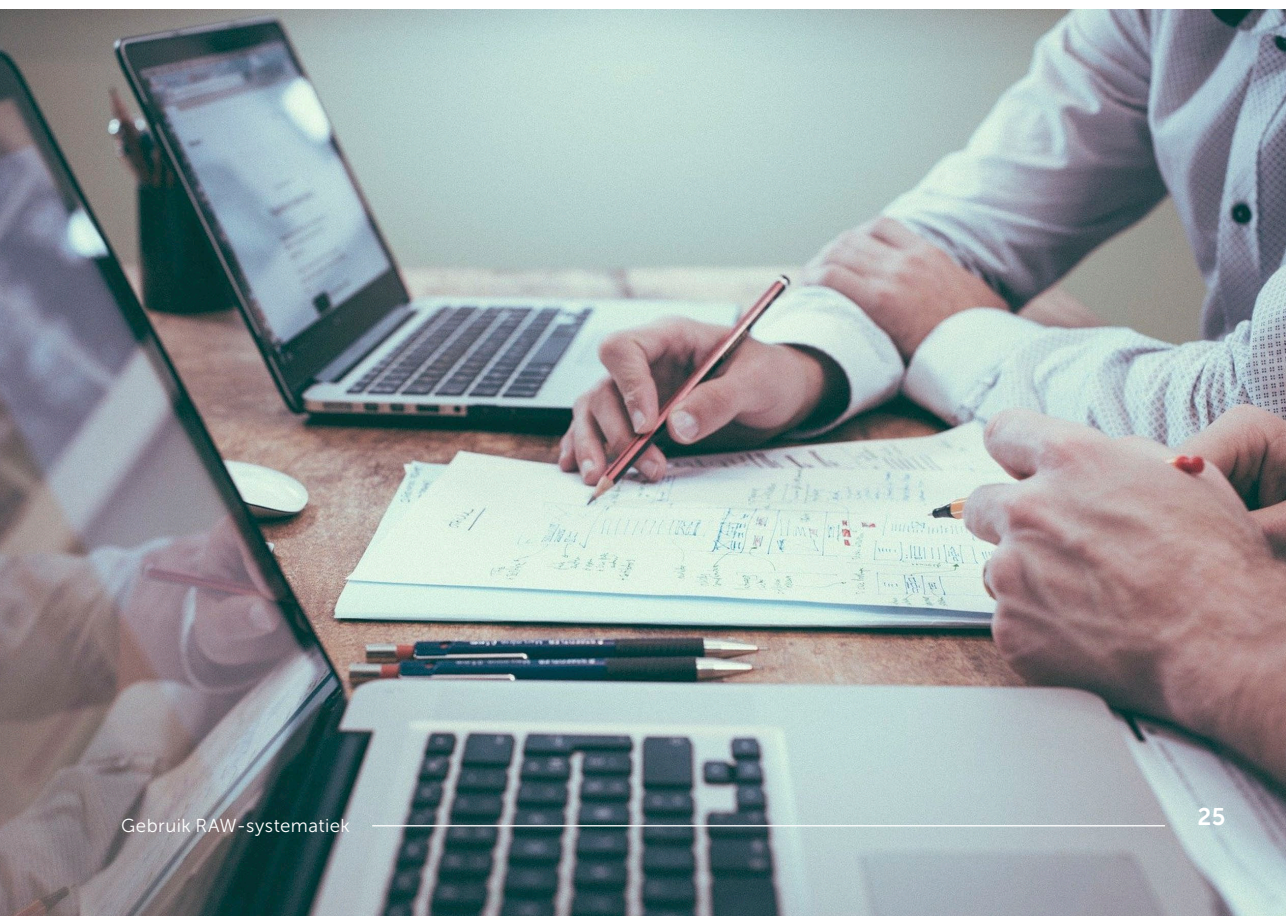
RAW-contractbemiddeling/advies

Tijdens de uitvoering van een bestek of overeenkomst kunnen interpretatieverschillen over de regelgeving optreden tussen opdrachtgever en aannemer. Wij geven dan advies als beide partijen dat wensen.

Opdrachtgever en aannemer moeten gezamenlijk een schriftelijk verzoek indienen. In het verzoek staat onder andere welke vragen er worden voorgelegd en wat het interpretatieverschil inhoudt. Daarnaast overleggen zij relevante contractstukken.

De aanvraag zal worden behandeld en beoordeeld door CROW. De voorwaarden en de procedure voor een contractbemiddeling worden daarbij gevolgd.

Voor de contractbemiddeling brengen we kosten in rekening. We begroten en offeren deze vooraf op basis van de gestelde vraag en de verstrekte contractstukken.

Kennisplatform RAW.nl

Het platform voor kennis, projecten, nieuws en nog veel meer omtrent de RAW-systematiek.

Op RAW.nl verzamelen we alle relevante documenten met betrekking tot RAW en het gww-standaardbestek. Nieuws,

RAWeetjes, documenten, helpdesk-vragen maar ook de tervisieleggingen van nieuwe- of aangepaste RAW-teksten.

Colofon

RAW 2025 in kort bestek...

[uitgave](#)

CROW, Ede

[artikelnummer](#)

G023

[tekst](#)

CROW, Ede

[fotografie](#)

Herman Stöver

Barbara Hasselaar

Shutterstock.com

[foto omslag](#)

Jacques van den Hoorn

[vormgeving](#)

Inpladi bv, Cuijk

[productie](#)

CROW

CROW

Postbus 37, 6710 BA Ede

☎ (0318) 69 53 00

✉ klantenservice@crow.nl

🌐 www.crow.nl